

Onlinerejse til Bosnien-Hercegovina – onsdag den 5. oktober 2022

PROGRAM

Fra kl. 10.00 til 11.00 er linket åbent til at prøve at komme på Zoom-programmet, hvis man ikke har prøvet det før. Hvis det driller, kan du ringe på tlf. 70 26 36 66 og få hjælp fra os.

Fra kl. 13.30 er samme link åbent til, at man kan koble sig på rejsen til løst samtale.

- 14.00 Velkomst (inkl. teknisk velkomst) ved DEO's stifter **Finn Ellegaard**.
- 14.10 Introvideo om Bosnien-Hercegovinas historie, byer og smukke natur med introduktion fra rejsens vært **Zlatko Jovanovic**.
- 14.25 Zlatko fortæller om Bosnien-Hercegovinas historie, samfund og politik med særligt fokus på Præsident- og Parlamentsvalget d. 2. oktober.
- 14.55 *Pause*

- 15.00 I rejsens time to besøger vi Hercegovinas hovedby, den smukke **Mostar**. Efter Zlatkos korte introduktion til byen og den politiske situation i byen, møder vi (i både et tekstet video-interview og live fra Mostar) **Omer og Arslan Me-sihović**; en far og søn som efter krigen i 1990'erne vendte tilbage, efter at de havde boet i USA i en del år. De fortæller om hverdagslivet og den aktuelle politiske situation i nutidens Mostar og Bosnien-Hercegovina.

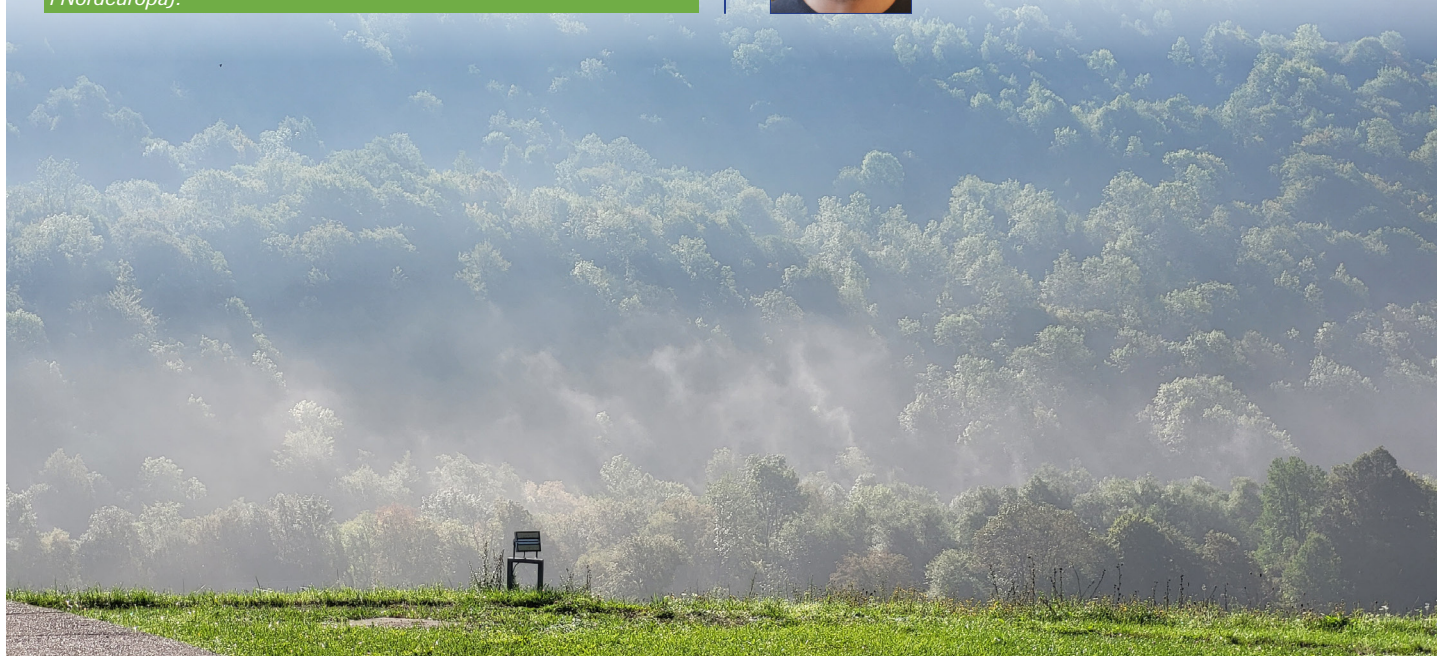
Morgendis i Nationalparken Sutjeska (skove udgør ikke mindre end 51% af Bosniens areal, kun overgået af Slovenien og de tyndt befolkede lande i Nordeuropa).

- 15.30 Samtale med **Michelle Jensen, Selma Sehovic og Tarik Deljkovic**; alle tre er frivillige i DEO Ung og netop hjemvendt fra Bosnien-Hercegovina, hvor de har været valgobservatorer for den danske organisation Silba. Michelle, Selma og Tarik fortæller om deres oplevelser og erfaringer fra landet med særligt fokus på netop Mostar.
- 15.55 *Pause med mulighed for at gense introvideoen*
- 16.10 Zlatko fortæller om valgresultaterne og analyserer perspektiver for landet efter valget. Blot tre dage efter valget sætter vores vært fokus på de demokratiske udfordringer og landets perspektiv for at opnå EU-kandidatlandstatus.
- 16.30 Vi møder (i både små tekstede videoklip optaget i Sarajevo i september 2022 og live fra Bosnien) Lejla Kusturica og Arnel Mahmutović fra NGO'en **ACT - Stiftelse for samfundsforandring**. Det er en ny NGO, opstået i 2020, som har som sit mål at udfordre systemisk uretfærdighed i Bosnien og hele det vestlige Balkan gennem strategiske kampagner og græsrodsnetværk. ACT kæmper især for bedre miljø og bevarelse af Bosniens vand- og andre naturressourcer og sigter derigennem at styrke lokalsamfund i Bosnien-Hercegovina og resten af Balkan.
- 16.55 Afslutning ved Finn Ellegaard.

Jeres rejseleder er Zlatko Jovanovic som er ph.d. i jugoslavisk historie og gennem en årrække har undervist, forsket, skrevet og holdt foredrag om Balkan og herunder ikke mindst om Bosnien-Hercegovina.

Geografi:

Bosnien-Hercegovina ligger på Vestbalkan og grænser mod vest, sydvest og nord op til Kroatien, mod sydøst til Montenegro og mod øst til Serbien.

Landet har en lille kyststrækning ud til Adriaterhavet. Den udgør blot 20 km, endda uden nogen havn. Landet er dog rig på floder: Sava, Una, Vrbas, Drina, Neretva og deres bifloder løber tværs gennem landet. Bosnaf-loden, som er en af Savas bifloder, ligger til grund for landets navn; Bosna i Hercegovina.

Bosna-floden i byen Zenica.

Demografi:

Indbyggere i Bosnien-Hercegovina betegnes som bosniere. Under denne fælles betegnelse, og offentliggjort ved den sidste folketælling tilbage i 2013, udgjorde tre etniske hovedgrupper tilsammen 96% af den samlede befolkning: 50% bosniakker, 31% bosniske serbere og 15% bosniske kroater.

De bosniske serbere udgør flertallet i det nordøstlige Bosnien, med Banja Luka som centrum, mens kroaterne udgør flertallet i det vestlige Hercegovina, hvor Mostar (der ligger både i Vest- og Østhercegovina) fungerer som centrum og den vigtigste by for bosniske kroater.

Land	Folketal	Areal	Løn efter skat	Gennemsnitlig pension pr. mdr.	Arbejdsløshed
 Bosnien/Hercegovina	3.509.728	51.129 km ²	3.900 kr.	1.600 kr.	30,7 %
 Montenegro	622.387	13.812 km ²	4.100 kr.	2.200 kr.	20,0 %
 Kroatien	3.888.529	56.594 km ²	7.000 kr.	3.000 kr.	6,1 %
 Nordmakedonien	1.836.713	25.713 km ²	3.500 kr.	2.000 kr.	14,8 %
 Kosovo	1.780.021	10.908 km ²	3.500 kr.	1.600 kr.	25,8 %
 Serbien	7.186.862	88.361 km ²	4.000 kr.	1.900 kr.	10,6 %
 Slovenien	2.107.180	20.273 km ²	9.300 kr.	5.400 kr.	3,9 %
 Danmark	5.873.419	43.098 km ²	18.500 kr.	10.200 kr.	4,7 %

Sarajevo, Bosnien-Hercegovinas største by med 275.524 indbyggere (555.210 i Storsarajevo).

I andre områder er det vanskeligere at trække etniske grænser; i hovedstaden, Sarajevo, lever alle tre etniske grupper, dog udgør bosniakker flertallet. Yderligere udgør andre minoriteter såsom romaer, jøder m.fl. også en mindre andel af befolkningssammensætningen i landet.

De tre etniske hovedgrupper tilhører typisk tre forskellige religiøse retninger: Bosniakkerne som er muslimer, bosniske serbere som er kristen-ortodokse og bosniske kroater, som er katolikker. De etniske grupper bor ikke regionalt adskilt, men der forekommer en overvægt af bosniske serbere og kroater i landdistrikterne og af bosniske muslimer i byerne. Desuden udgør jøder et lille mindretal i landet, hvor menigheden i Sarajevo tæller knap 700 mennesker.

Mad:

Ćevapi eller Ćevapčići

Små aflange kebabber af lam og oksekød, serveret med eller i pita-brød og med rå løg og evt. Kajmak (frisk flødeost). Spises til frokost, middag eller som snack. Kan bestilles i forskellige størrelser (mest typisk 5 eller 10 stykker).

Begova čorba

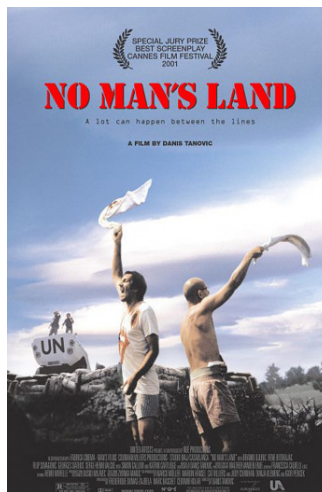
En meget tyk cremet suppe (næsten gryderet) bestående af langtidskogt kylling eller kalvekød og grøntsager (gulerod, kartofler, selleri og okra). En bosnisk ret, som går godt med friskbagt brød eller *somun* – det bosniske pitabrød.

Šljivovica / Slivovitz også kaldet Rakija

Blommebrændevinen *šljivovica* (slivovitz) er en vigtig affære for mange bosniere, og ofte er den hjemmebrændte bedst. Laves på blommer og lægges efterfølgende i store trætønder i minimum tre uger. Herefter fjernes det øverste lag, og resten koger videre ved 100 grader i flere timer. Som med vin afhænger smagen af tønder og årgang, af blommernes kvalitet og af området, hvor den produceres. De bedste områder er i Bosnien, hvorimod Hercegovina for det meste producerer vin eller rakija lavet på druer – *loza*. Rakija er fællesbetegnelsen for brændevin lavet på forskellige frugter. Den betragtes som nationaldrik på Balkan, ikke mindst i Bosnien-Hercegovina, hvor den mest almindelige form er *šljivovica*. Navnet stammer fra ordet for blomme (*šljiva*).

Živjeli!

(skål på bosnisk).

Kultur:

Prisbelønnede bosniske film:

Flotel Europa af Vladimir Tomić (2015)

'Flotel Europa' handler om at vokse op på den midlertidige flygtningelejr Flotel Europa - et kæmpe skib i kanalerne i København. Da Vladimir Tomić var 12 år gammel, tilbragte han to år på båden med tusindvis af andre flygtninge fra krigen i Bosnien-Hercegovina, mens de ventede på at få asyl. To årtier senere tager han os med på en rejse om hvordan det var at vokse op på skibet. Gennem gamle optagelser, som flygtningene sendte hjem til familien, de havde efterladt, giver filmen en unik og personlig indsigt i Tomićs år på Flotellet. Men de gryede videoer vidner også om ungdommen og om Tomićs første store kærlighed, Melissa med de smukke øjne... (Kan ses på videoteket og findes desuden som bog)

Quo Vadis, Aida? af Jasmila Žbanić (2020)

Den oscar-nominerede film 'Quo Vadis, Aida?' Udspiller sig i Bosnien, juli 1995, er en grusom, rystende, fortvivlende, men særdeles vigtig film om, hvor magtesløs FN fremstod under massakren i Srebrenica. Filmen undgår forbilledligt en udpensling af volden og bliver i stedet en meget personlig beretning om en afmægtig kvindes kamp for sine elskede, som sætter sig og bliver siddende længe... (Kan ses på Filmstriben)

Ingemands land af Danis Tanović (2001)

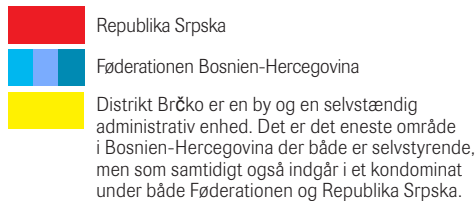
Tanovićs Oscar-vindende debut er en fortælling om to soldater, Čiki og Nino, som oprindeligt var modstandere, men som begge havnede i et ingemandsland under den bosniske konflikt i 1993. Čiki og Nino forsøger ihærdigt at finde ud af en bizarre situation, som de er havnet i, og hvor en soldat ligger på en ueksploderet mine. Situationen bliver mere og mere anspændt, imens flere aktører drages ind i den. Bl.a. en FN-soldat der gerne vil hjælpe på trods af, at han er beordret til ikke at blande sig. Verdenspressen følger med, dog uden at ville hjælpe. Nino og Čiki forsøger desperat at forhandle om hjælp - midt i al krigens vanvid...

Sevdah-musik

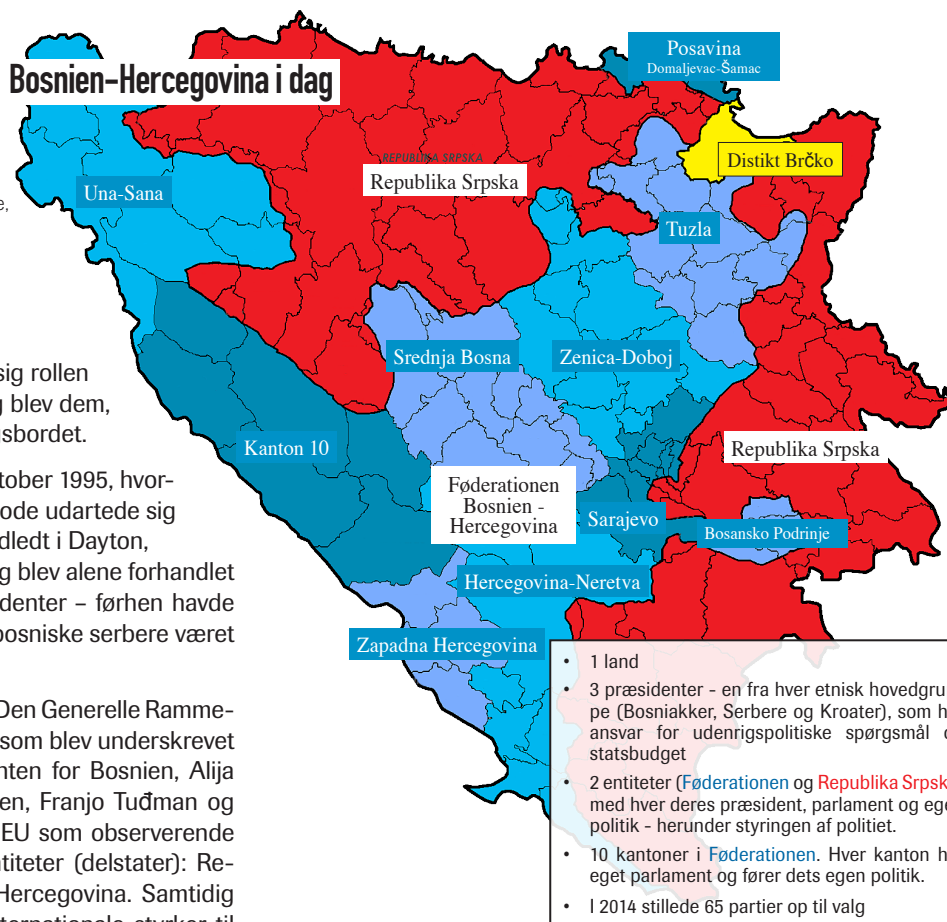
En genre af traditionel folkemusik, der stammer fra Bosnien-Hercegovina, men er spredt ud over det tidligere jugoslaviske lande, herunder især Kroatien, Montenegro, Nordmakedonien og Serbien. Genren er også kendt som *sevdalinka* og er en integreret del af den bosniske kultur.

Sevdah-sangeren
Damir Imamović vandt
i 2021 prisen som
"The Best Artist of Europe"
inden for genren verdensmusik.

Bosnien-Hercegovina i dag

- 1 land
- 3 præsidenter - en fra hver etnisk hovedgruppe (Bosniakker, Serbere og Kroater), som har ansvar for udenrigspolitiske spørgsmål og statsbudget
- 2 entiteter (Føderationen og Republika Srpska) med hver deres præsident, parlament og egen politik - herunder styringen af politiet.
- 10 kantoner i Føderationen. Hver kanton har eget parlament og fører dets egen politik.
- I 2014 stillede 65 partier op til valg

Dayton-aftalen:

I løbet af 1995 havde USA for alvor påtaget sig rollen som den dominerende dirigent i Bosnien, og blev dem, der fik skubbet krigens parter til forhandlingsbordet.

En våbenhvile aftale blev indgået den 12. oktober 1995, hvorefter en tre uger lang, hård forhandlingsperiode udartede sig mellem parterne. Fredsforhandlinger blev indledt i Dayton, Ohio (heraf navnet på aftalen) i november, og blev alene forhandlet på plads gennem de tre krigsparters præsidenter - førhen havde repræsentanter for de bosniske kroater og bosniske serbere været til stede ved forhandlingsbordet.

Krigen i Bosnien sluttede med indgåelsen af Den Generelle Rammeforhandling for Fred, i daglig tale 'Dayton-aftalen', som blev underskrevet i Paris den 14. december 1995 af præsidenten for Bosnien, Alija Izetbegović, samt præsidenterne fra Kroatien, Franjo Tuđman og Serbien, Slobodan Milošević, med USA og EU som observerende vidner. Resultatet blev oprettelsen af to entiteter (delstater): Republika Srpska og Føderationen Bosnien-Hercegovina. Samtidig skulle fredsaftalen sikre indsættelsen af internationale styrker til at sikre freden, og alle flygtninge og intern fordrevnes ret til frit at vende hjem. Dog skulle uoverensstemmelser mellem de tre parter gøre sig mærkbart ved forhandlingsbordet i Dayton. De bosniske muslimers præsident, Izetbegović, argumenterede for en forenet, multietnisk bosnisk stat, hvorimod Tuđman og Milošević hver især argumenterede for en deling af Bosnien for derigennem at opnå adskilte enheder for de bosniske serbere og kroater.

Staten Bosnien i dag:

Med underskrivelsen af Dayton-aftalen oprettedes staten Bosnien-Hercegovina som vi kender i dag; består af to delstater: Republika Srpska, som dækker 49% af det samlede landterritorie, og Føderationen Bosnien-Hercegovina (føderationen), der dækker 51%. Føderationen er hovedsageligt beboet af bosniske muslimer og kroater, mens majoriteten i Republika Srpska udgøres af bosniske serbere.

De 10 største partier i Bosnien-Hercegovina

Parti	Forkortelse	Politisk leder	Ideologisk udgangspunkt	Politisk position	Europæisk tilknytning
Partiet for Demokratisk Aktion	SDA	Bakir Izetbegović	Bosniakkisk nationalistisk, konservativt, bredt omfavnende	Centrum-højre / Højrefløj	EPP* (Observant)
Alliancen af de Uafhængige Socialdemokrater	SNSD	Milorad Dodik	Serbisk nationalistisk, separatistisk, socialdemokratisk; social konservativt, Russofil og Euroskeptisk	Fordelingspolitik: Centrum-venstre Værdipolitik: Højrefløj	Ingen
(1) Serbisk Demokratisk Parti (2) National-demokratisk Bevægelse (3) Serbisk Radikalparti	SDS NDP SRS	Mirko Šarović Dragan Čavić flere	Serbisk nationalisme, national konservativ Konservativ og Pro-EU Ultranationalistisk, serbisk nationalisme og konservatisme	Centrum-højre/Højrefløj Centrum-højre Højreradikal	Ingen
Partierne indgår i en Alliance for de bosnisk-serbiske partier					
Bosnien-Hercegovinas Socialdemokratiske parti	SDP BiH	Nermin Nikšić	Socialdemokratisk, Pro-EU	Centrum-venstre	PES* (Associeret)
(1) Kroatisk Demokratisk Union (2) Kroatisk Bondeparti (3) Kroatisk Retsparti (4) Kroatisk Kristendemokratisk Union	HDZ BiH HSS BiH HSP BiH – HSP AS HKDU BiH	Dragan Čović Mario Karamatić Stanko Primorac Ivanka Barić	Konservativ, kristendemokratisk, kroatisk nationalisme Landbrugsorienteret og kroatisk nationalisme Kroatisk ultranationalisme og nationalkonservativ Kristendemokratisk	Centrum-højre / Højrefløj	EPP* (Observant)
Partierne indgår i en Alliance for de bosnisk-kroatiske partier					
Demokratisk Front – Civilalliance	DF	Željko Komšić	Social demokratisk, social-korporativt, Bosnisk unitarisme, bosnisk borgerlig nationalisme og Pro-EU	Centrum / Centrum-venstre	Ingen
Partiet for Demokratisk Progress	PDP	Branislav Borenović	National konservativ, Serbisk etnisk orienteret, økonomisk liberalisme og Pro-EU	Centrum-højre	EPP* (Observant)
Demokratisk Folkealliance	DNS	Nenad Nešić	Serbisk nationalisme, konservativ og national konservativ	Højrefløj	Ingen
Union for en Bedre Fremtid af Bosnien-Hercegovina	SBB BiH	Fahrudin Radončić	Konservativt, sekularisme, populisme og Pro-EU	Centrum-højre	Ingen
Vores Parti	NS	Edin Forto	Socialliberalistisk, sekularisme, anti-nationalistisk og Pro-EU	Centrum / Centrum-venstre	ALDE*

* EPP = European People's Party, PES = Party of European Socialists og ALDE = Alliance of Liberals and Democrats for Europe Party